

Ringapplicator en afterloading apparaat.

‘VROUWEN GEVEN AAN DAT DE BEHANDELING IS MEEGEVALLEN, OF DAT HET ZWAAR WAS MAAR UITEINDELIJK TOCH MEEVIEL’

Baarmoederkanker

Na een operatie bij baarmoederkanker ontstaat een litteken bovenin de vagina. De kans bestaat dat in dit litteken nog kwaadaardige cellen zijn achtergebleven. Om de kans op terugkeer van de ziekte verder te verkleinen, kan het advies zijn om het litteken drie keer kort inwendig te bestralen. De kans dat de ziekte in het litteken terugkeert is klein. Na toepassing van brachytherapie is die kans nóg kleiner. Een keuzekaart kan helpen om een beslissing te nemen. Deze keuzekaart is dus bedoeld om de keuze voor wel of geen bestraling van het litteken makkelijker te maken. De kaart is gemaakt door de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG) in samenwerking met Olijf. Mocht er voor brachytherapie gekozen worden, dan is dit in de meeste ziekenhuizen een poliklinische behandeling.

Bij de behandeling wordt een ring of cilinder in de vagina tegen het litteken aan gebracht. Tijdens de bestraling komt de radioactieve bron in het buisje of de ring terecht. De bestraling duurt ongeveer tien minuten. Bij deze bestraling wordt het gebied van het litteken bestraald en is het bestralingsgebied niet groot. Daardoor zijn er nauwelijks bijwerkingen.

Indien er geen operatie mogelijk is bij baarmoederkanker, dan passen we uitwendige bestraling toe. Vaak poliklinisch gevolgd door een extra dosis met een inwendige bestraling. Bij deze inwendige bestraling brengen we één of twee holle buisjes in de baarmoeder. De procedure voor deze inwendige bestraling is bijna hetzelfde als bij de ringbestraling.

Baarmoederhalskanker

Na een operatie vanwege baarmoederhalskanker kan inwendige bestraling worden gegeven. Meestal is dit één aanvullende brachytherapiebehandeling. Deze inwendige bestraling wordt gedaan met een ring- of cilinderapplicator. De behandeling vindt op precies dezelfde manier plaats zoals hiervoor is beschreven voor baarmoederkanker.

Op het moment dat een operatie niet mogelijk is, wordt altijd uitwendige bestraling in combinatie met inwendige bestraling gegeven. De brachytherapie die dan wordt gegeven is intensiever. Lokaal wordt een hoge dosis straling gegeven, waarbij het omliggende gezonde weefsel zoveel mogelijk wordt gespaard. Ter voorbereiding van de brachytherapie wordt, onder algehele narcose of spinale anesthesie (ruggenprik), de brongeleider bestaande uit drie holle buisjes ingebracht, via de vagina; één buisje loopt tot in de baarmoeder, de overige twee buisjes zitten in de vagina tegen de baarmoedermond. Soms worden er nog extra holle buisjes ingebracht.

De bestraling wordt gegeven met een ‘HDR’ bron. Meestal worden dan twee tot vier korte bestralingen gegeven. In het ene ziekenhuis wordt voor iedere bestraling de applicator opnieuw ingebracht en wordt één bestraling per keer gegeven. In het andere ziekenhuis wordt gekozen voor twee opnames en twee bestralingen met minimaal zes uur er tussen.

Vaginakanker

De brachytherapietechniek die bij vaginakanker wordt gegeven, hangt af van de grootte en dikte van de tumor. Als de tumor dun is, kan een cilinder worden gebruikt. De behandeling verloopt hetzelfde als bij de baarmoederkanker. Als er dieper bestraald moet worden vanwege een dikke tumor, dan is de behandeling zeer vergelijkbaar met de intensieve behandeling voor baarmoederhalskanker. Meestal wordt een cilinder met tevens holle buisjes in en rondom de vagina ingebracht.

De meeste vrouwen zien enorm op tegen de brachytherapie. Dat is niet vreemd. Het zijn ook intensieve behandelingen. Brachytherapie is voor alle patiënten zwaar, maar

vrouwen kunnen het verschillend ervaren. Het kan pijnlijk zijn, zowel de behandeling als het verwijderen van het materiaal na afloop van de behandeling. Voor vrouwen die te maken hebben gehad met seksueel misbruik kan de behandeling ook heftig zijn. Erover praten kan helpen in de verwerking. Een lotgenoot via Olijf kan ondersteunen. Vrouwen geven, terugkijkend op de behandeling, vaak aan dat het was meegevallen. Artsen willen met de behandelingen zo goed mogelijk alle tumorcellen doden, met zo min mogelijk beschadiging van het gezonde weefsel. Brachytherapie speelt hierin een zeer belangrijke rol.

Met dank aan dr. B. R. Pieters, radiotherapeut, Amsterdam UMC

KEUZKAART Bestraling via de vagina na de operatie voor baarmoederkanker

U heeft een operatie gehad voor baarmoederkanker. U heeft daarna het advies gekregen om na te denken of u nog bestraling via de vagina wilt krijgen (brachytherapie). Deze behandeling maakt de kans kleiner dat de kanker terugkomt diep in de vagina, waar uw baarmoeder zat. Deze keuzekaart kan u en uw arts helpen om een behandeling te kiezen die bij u past. Meer informatie over baarmoederkanker vindt u op thuisarts.nl/baarmoederkanker.

KEUZES →	WEL BESTRALING VIA DE VAGINA NA UW OPERATIE	GEEN BESTRALING VIA DE VAGINA NA UW OPERATIE
Hoe gaat de behandeling?	<ul style="list-style-type: none"> De bestralingsarts brengt een ring of staafje in uw vagina. Dit doet geen pijn. Daarna maakt de arts foto's van de binnenkant van uw buik met een CT-scan of MRI. Dit is om te weten waar en hoeveel bestraling u precies moet krijgen. Na de scan haalt de arts de ring of het staafje eruit. Bij de behandeling brengt de arts de ring of het staafje opnieuw in, en sluit het aan op een apparaat met straling. Het litteken in uw vagina wordt bestraald. Dit duurt ongeveer 10 minuten. Het doet geen pijn. Daarna haalt de arts de ring of het staafje eruit. U krijgt meestal 3 behandelingen in totaal: 1 tot 2 keer per week een bestraling. 	–
Wat zijn de mogelijke bijwerkingen?	<ul style="list-style-type: none"> Branderig gevoel bij het plassen: dit gaat meestal over binnen 1 week. Moe zijn: dit gaat over binnen 6 tot 8 weken. Drogere of minder soepele vagina: soms blijft u hier last van houden, ook bij het vrijen. U houdt geen andere problemen door de bestraling. 	–
Hoe groot is de kans dat de baarmoederkanker terugkomt?	<ul style="list-style-type: none"> Bij ongeveer 2 van de 100 vrouwen komt de kanker terug diep in de vagina. Op de plek waar de baarmoeder eerst zat. Als u kiest voor bestraling via de vagina, dan blijft de kans hetzelfde dat de kanker terugkomt op een andere plek. De bestraling via de vagina heeft ook geen invloed op de kans dat u aan kanker overlijdt. 	<ul style="list-style-type: none"> Bij ongeveer 12 van de 100 vrouwen komt de kanker terug diep in de vagina. Op de plek waar de baarmoeder eerst zat. Als u kiest voor geen bestraling via de vagina, dan blijft de kans hetzelfde dat de kanker terugkomt op een andere plek. Deze keuze heeft ook geen invloed op de kans dat u aan kanker overlijdt.
Wat zijn de voordelen?	<ul style="list-style-type: none"> De kans is kleiner dat de kanker terugkomt op dezelfde plek diep in de vagina waar de baarmoeder zat. Deze kans is nu 2 van de 100 in plaats van 12 van de 100. U heeft dus ook een kleinere kans op de klachten die daarbij horen. Zoals bloed of vocht uit de vagina. U heeft het gevoel dat u er alles aan gedaan heeft om te zorgen dat de kanker niet terugkomt. 	<ul style="list-style-type: none"> U hoeft na de operatie niet meteen weer een behandeling te krijgen. U krijgt geen bijwerkingen van de bestraling.
Wat zijn de nadelen?	<ul style="list-style-type: none"> U kunt last hebben van bijwerkingen van bestraling via de vagina. U moet een paar keer extra naar het ziekenhuis komen. Soms naar een ander ziekenhuis. 	<ul style="list-style-type: none"> U kunt spijt krijgen dat u niet toch voor bestraling heeft gekozen. Vooral als de kanker terugkomt op dezelfde plek diep in de vagina. De kans is groter dat de kanker terugkomt op dezelfde plek. U heeft dus ook een grotere kans op de klachten die daarbij horen. Zoals bloed of vocht uit de vagina. En u heeft een grotere kans dat opnieuw behandeling van de kanker nodig is.
Wat als de baarmoederkanker terugkomt (op de plek diep in de vagina waar de baarmoeder eerst zat)?	<ul style="list-style-type: none"> Soms kunt u een bestraling krijgen van buitenaf door de huid van de buik heen. Of een operatie. 	<ul style="list-style-type: none"> U kunt dan ook nog bestraling krijgen. Dit is een andere en zwaardere manier van bestralen: van buitenaf door de huid van de buik heen én via de vagina. Dit geeft meer bijwerkingen dan de behandeling met alleen bestraling via de vagina.

Deze keuzekaart is gemaakt met ondersteuning van het Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten en is te vinden op [THUISARTS.NL](https://thuisarts.nl)

Scan de QR-code om de keuzekaart in groot formaat te bekijken. De keuzekaart is ook te vinden op thuisarts.nl/baarmoederkanker bij 'ik heb baarmoederkanker en mijn baarmoeder wordt weggehaald'.

